

Foto: Nilla Nilsson-Linde

I år var det Vallföreningen i Sjuhärad som bjöd in till Svenska Vallföreningens traditionella Sommarmöte som hölls 2–3 augusti.

Sommaren visade sig från sin bästa sida med sol och värme. Detta dock sagt med respekt för att en del av deltagarna på hemmaplan varit drabbade av svår torka. Under Sommarmötet besökte vi två köttgårdar med lokal förädling av en del av produktionen samt ett nyinvesterat mjölkföretag. Vi fick också en guidad tur genom vallförsöken på Hushållningssällskapets försöksgård Rådde. Utgångspunkten för Sommarmötet var **Påarps Gård** där vi övernattade och åt gemensam middag. På Påarp har man satsat på landsbygdsturism med övernattningskonferenser.

Sjuhäradsbygden

Stor årsnederbörd ger goda förutsättningar för produktion av grovfoder i Sjuhäradsbygden. Vallodlingen dominerar men även odling av helsäd är vanlig och på senare år har också majs blivit en betydelsefull gröda.

Attorps Säteri

Attorps Säteri (www.attorps.se), med anor från 1200-talet, arrenderas av Sven-Inge och Lena Hansson som 1990 övergick från mjölk- till köttproduktion. De har idag en dikobesättning med 25–30

Limousinkor där kalvarna behålls för uppfödning till 13–15 månaders ålder. Basen i foderstaten är rundbalsensilage kompletterat med helsädesensilage. Till gården hör 20 ha åker och lika mycket bete, dessutom disponeras en del mark på Lenas föräldragård. I växtföljden ingår, utöver vall, korn med insädd. Vallinsädd görs med timotej, ängssvingel, engelskt rajgräs samt röd- och vitklöver. En diskussion uppstod om konsekvenserna av förgröningen i nya CAP med krav på tre grödor i växtföljden. Attarp kan behålla sina två grödor eftersom man ligger under arealgränsen 30 ha men exemplet visar vilka absurda konsekvenser man riskerar få i den nya jordbrukspolitiken. Till lunch bjöds vi på deras egen Attorpskorv som säljs i några butiker i området. Även en del kött säljs lokalt under eget varumärke och det finns också ett samarbete med kocken Leif Mannerström. Attorps Säteri ingår som ett besöksmål vid visningarna av "Gårdarna kring sjön" från Birgit Sparres romansvit.

Limmareds Säteri

Limmareds Säteri (www.limmaredssateri.se) har även de köttproduktion och lokal försäljning. Gården har en lång historia och redan 1740 startades ett glasbruk som nu är landets äldsta glasbruk i drift. Gården ägs och drivs sedan 1978 av

Margit Bylin och Yngve Larsson. Totala arealen är 490 ha varav 75 ha åker och 20 ha naturbete, och därutöver disponeras 50 ha bete genom betesavtal. På 35 ha vall tar man tre skördar och i insädden finns timotej, rörsvingelhybriden Hykor, rödklöver samt en mindre del vitklöver. På gården finns ca 175 nötkreatur av kött-raskorsningar varav 40 är dikor. Resten är inköpta tjurkalvar som föds upp och slaktas efter en betessäsong vid 1,5 års ålder. Vidare produceras 1 000 slaktsvin per år. Det finns även majsplöckning, vildsvinshägn med jakt och en gårdsbutik med eget styckeri.

Gården är också medlem i Sjuhäradskött, en ekonomisk förening som levererar lokalproducerat kött i köttlådor. Verksamheten kompletteras med entreprenadkörning med såmaskin, rundbalspress och gödseltunna. Med vid besöket på Limmareds Säteri var Christer Söderblom från **Sjuhäradskött** (www.sjuharadskott.se). Verksamheten startades 2010 av 10 lantbrukare med utgångspunkt från en Erfa-grupp och ett Leaderprojekt. Varje år levereras 1 500 nötkreatur jämnt fördelat över året till något av de fyra slakterier man har kontakt med. Genom att erbjuda jämna leveranser av viss kvalitet har man kunnat kontraktera ett merpris. Det mesta går ut till den reguljära marknaden men

Forts. nästa sida

Forts. från föreg. sida
en del styckas och säljs under lokalt varumärke
i gårdsbutiken på Limmared.

Försöksgården Rådde

Andra sommarmötesdagen inleddes med besök på Hushållningssällskapets försöksgård Rådde gård som omfattar totalt 490 ha. Det finns 78 ha åker och ca 50 ha betesmark, huvuddelen av åkermarken (49 ha) är certifierad enligt KRAV:s regler. Den konventionella växtodlingen omfattar 26 ha och drivs av Hushållningssällskapets försöksavdelning. Här bedrivs en omfattande fältförsöksverksamhet med fokus på vallförsök och i år genomförs 40 vallförsök med ca 3 500 parceller som skördas. Sortförsök i vallväxter dominerar bland dessa. Rådde är en av tre platser i landet där den officiella rikssortprovingen av vallväxter numera sker. De övriga platserna är Lilla Böslid i Halland och Säby Uppsala. Ciceron på Rådde var försöksledare Jan Jansson. En närmare presentation av vad vi fick ta del av om försöksverksamheten finns på Svenska Vallföreningens hemsida www.svenskavall.se

På Rådde finns även **Landsbygdens Rådgivningscenter** med kontor för Rådgivarna i Sjuhärad ek. för. och Hushållningssällskapet i Sjuhärad. Södra Älvsborgs Husdjur ombildades 2010 och Hushållningssällskapet Sjuhärad gick in som hälftenägare. Totalt finns ett 40-tal anställda inom Rådgivarna varav ca 25 har Rådde som arbetsplats. Läs mer på www.hush.se

Torps lantbruk i Månstad

Sommarmötet avslutades med ett besök hos Elin och Patrik Johansson på gården Torp i Månstad (www.torpslantbruk.se). Gården, som är Patriks föräldragård har omfattande både mjölkproduktion och maskinstationsverksamhet. Elin har en bakgrund som polis men är den som har huvudansvaret för mjölkproduktionen. En omfattande investering i mjölkproduktionen, 32 miljoner kr, gjordes under 2009 och 350 kor mjölkas i genomsnitt 2,4 gånger per dygn i fyra robotar i ett nybyggt stall. Dessutom finns produktion kvar i det gamla uppbundna stallet som rymmer 72 kor. Kvigorna tillbringa första året på gården varefter uppfödningen fram till kalvning är uthyrd till en granne. På gården finns sex heltidsanställda, varav tre i växtodling och maskinstationsverksamhet, samt säsongsanställda. På gården brukas 320 ha åker och bete varav hälften är ägt. På gården odlas vall, majs och helsäd för ensilering men ingen spannmål för tröskning. Vid besöket ingick andraskördad vall, helsäd, majs och HP-massa i fodermixen på 23 kg per ko och därutöver 7–8 kg kraftfoder separat. Fodermixen blandas via fyra separata

1. Under fältvandringen på Rådde gård i Långhem studerades mängder av intressanta vallförsök
2. Årets vallmästare 2013, Thomas Bengtsson, i glatt sällskap på Svenska Vallföreningens sommarmöte på Limmareds Säteri
3. Detaljstudier av vallens innehåll
4. Elin Johansson berättade om de stora satsningar som skett på Torps lantbruk i Månstad de senaste åren
5. Jan Jansson presenterade en stor del av alla de vallförsök som finns på Rådde gård i Långhem

avlastarbord och fodret lagras i plansilor som rymmer totalt 1 600 m³. Det nybyggda stallet mäter 20 x 160 m och bredden är vald med tanke på att en kortare spännvidd än vanliga 40 m ska ge bättre ventilation. Vi avslutade besöket med en intressant diskussion om strategier för att styra en omfattande och mångfacetterad verksamhet.

Tack Anders och Jan för ett bra Sommarmöte!

Sommarmötesgeneral och engagerad guide under både bussresan och vid gårdsbesöken var Anders Bengtsson. Han är numera pensionerad husdjursrådgivare från Södra Älvsborgs Husdjur och Rådgivarna men är fortfarande anlitad som extra resurs i sin gamla roll. Många gånger upplever man att praktiska lantbrukare har ett bäst-före-datum och tappar konkurrensförmåga vid en viss ålder. Detta synes inte gälla för en gammal rådgivare, åtminstone inte Anders Bengtsson. Inte heller verkar detta gälla hans kompanjon och trätobroder Jan Jansson, som snart ska gå i pension som växtodlingsrådgivare, även han engagerad i Sommarmötesarrangemanget. **Stort tack till Anders och Jan!**

Lars Jakobsson, Lillkyrka, tel: 070-648 27 22,
e-post: lars.jakobsson@t.lrf.se

Foto: Nilla Nilsson-Linde

Nya sorter, bättre ekonomi!

www.scandinavianseed.se

Etablering av skräppa vid olika anläggningsteknik

Arter av släktet *Rumex*, framför allt krusskräppa (*Rumex crispus* L.), gårdsskräppa (*Rumex longifolius* L.) och tomtskräppa (*Rumex obtusifolius* L.) är i flera områden ett stort problem i både slåtter- och betesvallar. Förekomsten har ökat under senare år och störst är problemen i områden där vall dominerar växtföljden. Arterna kan snabbt uppföras, framför allt därför att etablerade plantor är okänsliga för konkurrens och en fröbank med långlivade frön byggs upp.

Två fältförsök

I två fältförsök undersöktes hur anläggningstekniken kan påverka uppkomsten av skräppa från frön lagrade i marken. Försöken låg på Rådde gård (HS Sjuhärad) och Helgegården (HS Kristianstad). Insamlade frön av skräppa (grobarhet 75 %) såddes i varje försöksruta hösten 2009 (219 och 111 frö per m² på Rådde resp. Helgegården). Försöksplanen innehöll sex olika anläggningsmetoder. I kontroller utfördes en kemisk bekämpning med Gratil (15 g ha⁻¹) + MCPA (0,6 l ha⁻¹). I försöket på Helgegården gjordes ett fränsteg från planen i det att även i led J sprutades med en herbicid (Basagran SG + 1,0 l olja) våren 2010 för att kontrollera en riklig förekomst med baldersbrå. En grundfröblandning bestående av rödklöver (Fanny), vitklöver (Ramona), timotej (Grindstad) och ängssvingel (Sigmund) kompletterades med mer konkurrensstarka gräs (engelskt rajgräs (Birger), rajsvingel (Felopa)) eller en djuprotad ört (cikoria (Grassland Puna)). Försöken gödslades med 170 kg N ha⁻¹ till vall I, och 80 kg N ha⁻¹ till vall II. Fosfor och kalium tillfördes efter behov.

Försöksplan

- Insådd i korn, sådd av vallfrö direkt efter kornet, kemisk behandling efter uppkomst, grundfröblandning (kontroll)
- Insådd i korn, sådd av vallfrö direkt efter kornet, grundfröblandning
- Insådd i korn, sådd av vallfrö 1 vecka senare än kornet, grundfröblandning
- Insådd i helsäd (korn), sådd av vallfrö direkt efter kornet, grundfröblandning
- Insådd i westerwoldiskt rajgräs, sådd av vallfrö direkt efter rajgräset, grundfröblandning, skörd av det westerwoldiska rajgräset tre gånger under anläggningsåret
- Insådd i korn, sådd av vallfrö direkt efter kornet, grundfröblandning + engelskt rajgräs
- Insådd i korn, sådd av vallfrö direkt efter kornet, grundfröblandning + rajsvingel
- Insådd i korn, sådd av vallfrö direkt efter kornet, grundfröblandning + cikoria
- Sådd utan skyddsgröda, sådd första halvan av juni efter upprepade harvningar (halvträda), grundfröblandning
- Insådd i höstsäd som etablerats hösten före sådden av vallfrö, sådd av vallfrö på våren, grundfröblandning

Led J såddes i mitten av september 2009 samtidigt som skräppans frön. Skyddsgrödan i leden A t.o.m. H såddes den 6 maj och 20 april 2010 på Rådde respektive Helgegården.

Väderleken under anläggningsåret påverkade uppkomsten av skräppa

Den torra väderleken på Helgegården våren 2010 ledde till att skräppan grodde dåligt, medan groningen var betydligt bättre på Rådde. Graderingar hösten 2010 visar att plantor av skräppa fanns i alla led på Rådde, men på Helgegården endast i leden med westerwoldiskt rajgräs som insåningsgröda och med sådd av vallen efter halvträda. Både graderingar och räkningar av plantor visade att flest plantor kom upp i leden med helsäd och westerwoldiskt rajgräs som insåningsgröda på Rådde, medan ledet med halvträda gav upphov till flest plantor på Helgegården. På Helgegården ledde den kemiska bekämpningen till att praktiskt taget inga plantor etablerades, medan detta led inte gav upphov till färre plantor än led där spannmålen tröskades på Rådde. Räkningar av antalet skräppor visar att ytterligare frön av skräppa grodde under våren i första årets vall (2011) på Helgegården. Totalt sett etablerades dock betydligt färre plantor av skräppa i försöket på Helgegården jämfört med försöket på Rådde.

Tidig skörd av skyddsgrödan ökade uppkomsten av skräppa

Utfallet på Rådde visar att de led där insåningsgrödan slogs av under säsongen, dvs. anläggning i helsäd eller westerwoldiskt rajgräs, ledde till att fler plantor etablerades. Efter själva anläggningsåret var förändringen i antal skräppor liten på Rådde. Resultaten från försöket på Helgegården var något annorlunda. Förklaringen till detta är troligen att torkan under anläggningsåret gjorde att utslagen av etableringsmetod här blev små, och att en viss groning skedde under första vallåret då nederbörden var mycket riklig.

Forts. nästa sida

Valla!

Ge din skörd en extra skjuts

Ett bra grovfoder är grunden i din mjölk- och köttproduktion. När det gäller vall är matematiken enkel. Försök visar att vallskördens minskning under år ett till tre kostar mer än att etablera ny vall årligen. [Våra säljare berättar gärna mer om våra högavkastande vallfröblandningar.](#)

0771-111 222, www.lantmannenlantbruk.se

Lantmännen
Lantbruk

Konkurrens från den etablerade vallen hindrade uppkomst av nya skräppor

Den slutsats som kan dras av dessa två försök är att anläggningsåret är den huvudsakliga period då nya plantor kan etableras från markens fröförråd, och att konkurrensen från den etablerade vallgrödan (oavsett fröblandning) senare i stort sett hindrade etablering av nya skräppor. Den faktor som därmed torde vara av störst betydelse för att livskraftiga plantor av skräppa ska kunna etableras är tillgången på ljus under anläggningsfasen. En skyddsgröda som hindrar ljusinsläpp, dvs. en skyddsgröda som förblir orörd under hela sommaren (= spannmål till mogen skörd), hade den mest hämmande effekten på skräppans etablering. Bekämpning med effektiva herbicider var framgångsrikt i försöket på Helgegården, men denna åtgärd var inte bättre än anläggning i korn till mogen skörd på Rådde.

Slutsats

Anläggningsmetoden påverkade etableringen av skräppor, men artsammansättningen i vallfröblandningen betydde lite för etableringen av skräppor från markens fröförråd. Anläggning i spannmål till mogen skörd + bekämpning med effektiva herbicider kan rekommenderas som en del i en långsiktig strategi för att minska etableringen av skräppor från markens fröförråd.

Tabell 1. Gradering (0–10) och räkning av antalet skräppor (st m⁻²) i försöket på Rådde

Led	Graderingar						Räkningar			
	2011			2012			2011		2012	
	9/6	1/7	19/7	12/9	30/4	27/7	6/5	4/10	12/4	24/4
A	1,25a	3,75a	2,75a	3,75a	5,50a	3,25a	14,0a	13,0	12,0a	10,7
B	1,75a	3,75a	2,75a	3,75a	3,75a	4,25b	8,0a	8,0	9,0a	12,7
C	7,50b	6,00b	5,25b	6,00b	7,50a	6,75c	9,0a	12,0	11,0a	16,3
D	6,25b	5,75b	4,75b	5,75b	5,50a	7,25d	25,0b	19,0	23,0b	16,5
E	6,50b	7,00c	5,75b	7,00b	6,50a	5,25c	29,0b	29,0	36,0b	22,5
F	1,25a	2,00a	2,00a	2,00a	3,00b	3,00a	15,0a	10,0	19,0b	13,0
G	1,00a	1,00a	2,00a	1,00a	3,00b	2,25a	14,0a	13,0	19,0b	15,8
H	2,25a	3,25a	3,00a	3,25a	4,50a	3,75b	13,0a	14,0	20,0b	16,0
I	8,00b	7,25b	4,50b	7,25b	7,75a	8,25d	14,0a	15,0	18,0b	14,7
J	6,75b	6,75b	5,75b	6,75b	0a	6,75c	18,0a	15,0	24,0b	17,2
Sign	***	***	***	***	***	***	*	NS	*	NS

Bodil Frankow-Lindberg, SLU, Inst. för växtproduktionseko-logi, tel: 018-67 22 97, e-post: bodil.frankow-lindberg@slu.se

Lästips:

Frankow-Lindberg, B. 2012. Etableringsmetod och frösådd skräppa i vall. Meddelande från södra jordbruksförsöksdistriktet 65, 30:1–30:5.

Frankow-Lindberg, B. 2013. Etableringsmetod och frösådd skräppa i vall. Hushållningssällskapet. Försöksrapport Animalliebältet 2012, 77–81.

Frankow-Lindberg, B.E. 2012. The effect of establishment method and seed mixture composition on dock (*Rumex crispus* L.) establishment. Grassland Science in Europe 16:106–108.

Årsmöte

**Torsdag 14 november
– Alnarp**

Bättre vall – mjölkproduktion i topp!

Svenska Vallföreningens årsmöte är i år förlagt i anslutning till Alnarps Mjölkdag. Den arrangeras av SLU-Alnarp, Inst. f. biosystem och teknologi, Skåne mejerier, Skånesemin och Partnerskap Alnarp i samarbete med Svenska Vallföreningen.

Mer om programmet och anmälan kommer i inbjudan i nästa Svenska Vallbrev.

SVENSKA VALLBREV kommer ut med sju nummer 2013.

Manusstopp **Utgivning**
Nr 6 19 sep 18 okt
Nr 7 21 nov 20 dec

Redaktör: Nilla Nilsdotter-Linde, ansvarig utgivare,
tel: 070-662 74 05, e-post: Nilla.Nilsdotter-Linde@slu.se

Red. o. layout: Irène Persson,
tel: 070-616 66 27, e-post: irenee.persson@gmail.com

Vill du bli medlem i Svenska Vallföreningen? Betala 350 kr till
pg. 72 27 23-4 eller bg. 108-9705 och ange namn och adress.

ISSN 1653-8064

Vallkonferens 2014

– konferens i Uppsala 5–6 februari

Den viktigaste grödan för idisslare är vallen. Ur rådgivningssynpunkt har en del vallfrågor ibland hamnat "mellan stolarna" dvs. mellan utfodrings- och växtodlingsrådgivaren. Därför inbjuder vi till Vallkonferens 2014 med ett program som vänder sig till rådgivare och andra intresserade av odling och utfodring av vall. Programmet kommer bland annat att innehålla:

- Presentation av Grovfoderverktyget (Hushållningssällskapet)
- Forskningsresultat från SLF:s vallfodersatsningar
- Utfodringsrådgivarens beställning av bra vallfoder ur NorForperspektiv
- Vallmästarna – hur gör de för att lyckas?
- Optimal skördestrategi – 2, 3 eller fler skördar?

Markera redan nu Vallkonferens 5–6 februari 2014 i din kalender. Detaljerat program kommer under hösten.

Mer info hittar Du på www.slu.se/vallkonferens2014

Arrangörer: SLU, Hushållningssällskapen, Växa Sverige, LRF Mjolk.

Stiftelsen Lantbruksforskning

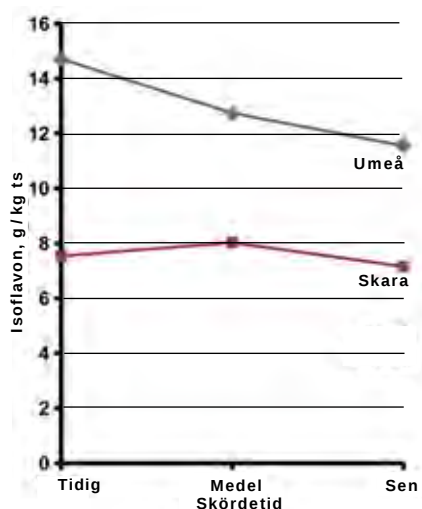

Fytoöstrogener

Fytoöstrogener är ett samlingsnamn för ämnen i växter som har en kemisk sammansättning som liknar de könshormoner som däggdjur producerar. Denna likhet gör att de kan fungera som ersättning för östrogen och starta eller blockera en hormonreaktion, de kan alltså både ha en östrogen och en antiöstrogen effekt. Främst har effekterna av fytoöstrogener uppmärksamats inom fårproduktionen, eftersom får verkar vara särskilt känsliga för östrogenernas negativa inverkan som nedsatt fertilitet, färre levandefödda lamm samt cystor på livmodern som följd vid utfodring av foder med stort innehåll av fytoöstrogener. Vid utfodring till mjölkkor överförs fytoöstrogenerna till mjölken men nötkreaturen själva verkar inte påverkas negativt. Hos människor har studier visat att de människor som äter mat som innehåller mycket fytoöstrogener verkar ha mindre förekomst av hjärt-kärlsjukdomar, benskörhet och hormonberoende cancerformer som bröst- och prostatacancer.

Fytoöstrogenerna delas in i grupper beroende på kemisk struktur. Tre viktiga grupper är isoflavoner, lignaner och coumestaner. Isoflavonerna finns i flertalet baljväxter, särskilt i rödklöver och subklöver men även i sojabönor. Coumestaner finns främst i lusern, och lignaner finns främst i vallgräs och spannmålsgrödor. På grund av variationer i den kemiska strukturen hos fytoöstrogener har de olika stark bindning till östrogenreceptorn, dvs. olika stark effekt. Fytoöstrogener i växten omvandlas eller bryts ofta ner i djurens vom eller tarmkanal vilket kan påverka den östrogena effekten. Ett exempel är isoflavonen formononetin, som finns i hög koncentration i rödklöver. Den har i sig själv inte så stor effekt men i kon omvandlas en stor del av den till equol, som har hög östrogen eller antiöstrogen effekt.

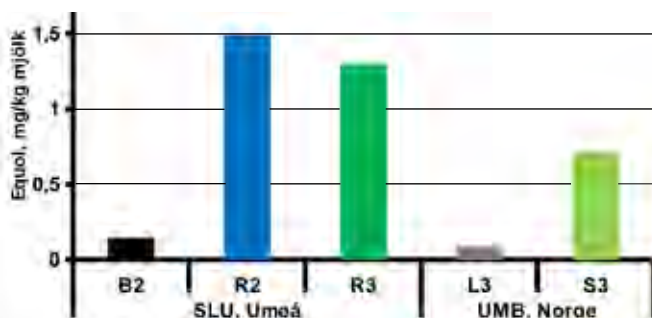
Figur 1. Koncentration av isoflavon i rödklöver i första skörd i Skara och Umeå. Medel-skördetid motsvarar timotejens axgång och tidig/sen motsvarar ca en vecka före/efter timotejens axgång.

I fältförsök vid SLU har vi undersökt fytoöstrogeninnehållet i rödklöver och käringtand. Rödklöver odlades i smårute-försök tillsammans med timotej vid Rönnebydalens forskningscenter, Umeå och Lanna forskningsstation, Skara. I Umeå användes rödklöversorten Betty och i Skara sorten Sara. Smårutorna skördades vid tre tillfällen i första skörd. Käringtand undersöktes bara i Umeå.

Resultaten visade att det totala fytoöstrogeninnehållet var betydligt

större i rödklöver än i käringtand. Denna skillnad orsakades främst av den höga koncentrationen av olika isoflavoner som finns i rödklöver. I rödklöver var det mer isoflavoner i Umeå än i Skara, och i Umeå var det lägre halt av isoflavoner ju senare rödklövern skördades i första skörd (figur 1) men i Skara påverkade inte skördedatumet den totala isoflavonkoncentrationen. Detta kan delvis bero på skillnader i andelen blad på de två växtplatserna eftersom det var större förändring av bladandelen i Umeå än i Skara. Skillnaderna kan också ha orsakats av valet av rödklöversort, då resultat från sortförsök på SLU Rönnebydalens (vall I och II) visat betydande skillnader i fytoöstrogeninnehåll mellan olika sorters rödklöver.

I en studie vid forskningsladugården Rönnebydalens utfodrades mjölkkor med antingen rödklöver-gränsilage från två- eller treskördesystem eller med käringtand-gränsilage från ett tvåskördesystem. Störst intag av fytoöstrogener och högst halter av equol i mjölken hade korna som utfodrades med ensilage innehållande rödklöver jämfört med de som fått käringtand-gränsilage (figur 2). Det blev ingen skillnad om de fått ensilage som skördats i ett två- eller treskördesystem. Ett liknande försök utfördes samtidigt vid Norges universitet för miljö och biovetenskap (UMB) med utfodring av rödklöver-gränsilage och vitklöver-gränsilage. Även i den studien var det betydligt högre halter av fytoöstrogener, särskilt equol, i mjölken från de kor som fått rödklöver-gränsilage. När vi jämförde halten equol i mjölken var det betydligt högre halter i Umeå än i Norge (figur 2) vilket vi inte kunde förklara med intaget av förstadiet till equol (formononetin).

Figur 2. Koncentration av equol i mjölk vid utfodring av olika sorters ensilage. Försöken utfördes vid SLU Rönnebydalens, Umeå med ensilagemixerna B2: käringsilage, R2: rödklöver silage två skördar och R3: rödklöver silage tre skördar och vid universitetet för miljö och biovetenskap (UMB), Ås, Norge med ensilagemixerna L3: vitklöver silage tre skördar och S3: rödklöver silage tre skördar.

Slutsatser

Fytoöstrogener finns i vallfoder nästan oavsett vilka arter som väljs eller när de skördas. Halterna kan till viss del styras beroende på vilka arter som nyttjas, t.ex. om rödklöver används eller inte, och vid vilket utvecklingsstadium som skörden tas. Som lammproducent är det viktigt att vara lite försiktig med att utfodra rödklöverrik vall, särskilt till tackor. Fytoöstrogener överförs även till mjölken från mjölkkor men hur stora effekter de har på oss konsumenter måste studeras ytterligare.

Annika Höjer, SLU, Inst. för norrländsk jordbruksvetenskap, tel: 090-786 87 31, e-post: annika.hojer@slu.se

Anne-Maj Gustavsson, SLU, Inst. för norrländsk jordbruksvetenskap, tel: 090-786 87 17, e-post: anne-maj.gustavsson@slu.se

Finansiärer: Projektet PhytoMilk inom ERA-NET CORE Organic, Forskningsrådet Formas, Regional jordbruksforskning i norra Sverige (RJN).

Lästips: Höjer, A. 2012. Phytoestrogens and fatty acids in forage and bovine milk. SLU. Acta Universitatis Agriculturae Sueciae 66, 78 s. <http://pub.epsilon.slu.se//9016/>

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen på baksidan

Posttidning **B**

Avs: Hushållningssällskapet

Box 5007, 514 05 LÅNGHEM

Från bete till vinterfoderstat

Sommaren börjar så smått övergå i höst och med det kommer även installering av hästarna och en övergång från sommarbete till vinterfoderstat.

För att övergången skall bli problemfri är det viktigt att successivt vänja hästarna vid det nya vallfodret, det krävs i allmänhet en övergångsperiod om ca två veckor med gradvis ökande vallfodergiva. Genom denna gradvisa övergång kan man förebygga t.ex. förstoppningskolik hos hästen, som inte är en helt ovanlig åkomma just kring tiden för installering.

För att veta hur mycket vallfoder hästen ska få, och om man behöver komplettera foderstaten med något annat foder krävs en analys av vallfodrets näringsvärde. För att kunna räkna ut foderstater till hästar behöver man känna till vallfodrets innehåll av omsättbar energi (för häst), smältbart råprotein (smb rp), torrsustanshalt samt mineralerna kalcium, fosfor och magnesium. Har man flera olika vallfoder att välja mellan kan man snabbt ta reda på vilket vallfoder som passar bäst till olika hästkategorier genom att räkna ut kvoten mellan smältbart råprotein och energi – om denna kvot blir runt 6 är fodret lämpat för vuxna hästar som inte är högdräktiga eller digivande, och om kvoten blir högre än 6 passar fodret bäst till högdräktiga och digivande ston samt växande unghästar, eftersom dessa har ett större proteinbehov (tabell 1). Skulle kvoten vara lägre än

5,5–6 g smb rp/MJ är proteininnehållet i vallfodret så pass lågt att det inte kan täcka hästens behov för någon hästkategori och ett proteinrikt fodermedel behöver då läggas till i foderstaten. Detta är viktigt att känna till för såväl foderproducent och/eller säljare som foderköpare eller hästägare. På hemsidan www.hastsverige.se finns mer information om näringsvärde i vallfoder till hästar och hur man kan resonera kring olika vallfoder för olika hästar, samt ett fritt tillgängligt foderstatsprogram som kan vara en god hjälp vid val av vallfoder.

Tabell 1. Lämpligt näringsinnehåll i vallfoder för olika hästkategorier

Hästkategori	Energiinnehåll, MJ/kg ts	Önskvärd kvot g smb rp/MJ ¹
Vuxna, ej hårt arbetande hästar	< 9	6
Vuxna, hårt arbetande hästar	> 10	6
Växande unghästar, högdräktiga och digivande ston	> 9	> 8

¹ Är energiinnehållet i vallfodret t.ex. 9 MJ bör proteininnehållet vara $6 * 9 = 54$ g smb rp/kg ts i vallfoder för vuxna hästar, och $9 * 8 = 72$ g smb rp/kg ts (minst) för växande, högdräktiga och digivande hästar. Räkna på motsvarande sätt för övriga hästkategorier och andra energiinnehåll.

Cecilia Müller, SLU, Inst. för husdjurens utfodring och vård, tel: 018-67 29 93, e-post: cecilia.muller@slu.se

Är Du Årets Vallmästare 2014?

Tidningen Husdjur har under flera år arrangerat tävlingen Årets Vallmästare i samarbete med Växa Sverige, Svenska Vallföreningen och SLU.

År 2002 utlystes tävlingen för första gången. Tävlingen har hittills riktats främst till mjölkproducenter men nu hälsas även producenter av vallfodertjurar som har vallodlingen i fokus välkomna till tävlingen! Tidningen Nötkött medverkar också numera.

En stor avkastning på vallen med god hygienisk och näringsmässig kvalitet är självklart för dagens mjölk- och köttproducenter. I Årets Vallmästare vill vi stimulera intresset för vallodling och en lönsam vallproduktion.

Vi söker vallodlare som lyckas hålla en jämn och hög kvalitet på vallodlingen under flera år och som har en strategi och målsättning med sin odling.

Anmäl dig genom att, **senast 1 oktober**, skicka in kopior på årets analyser, helst från 2–3 olika skördar och gärna några analyser från tidigare år.

Vinnaren får förutom äran, priser motsvarande ett värde på 7 000 kronor (fyra grovfoderprover, samt två timmars rådgivningstid samt deltagande på konferens).

Mer information och anmälningsstalong finns på www.svenskavall.se

Yngve Dahlström

Marknadens bredaste och bästa sortmaterial!

Förutom våra standardblandningar är kundanpassade fröblandningar vår specialitet!

Kastellegården

Tel 0703-31 46 60
www.kastellegården.se